

e-Dönüşüm Türkiye (3)

Aykut Göker

‘e-Devlet’ bir uçtan kuruluyor, demiştim. Kâğıt üzerindeki verileri (nüfus ve vergi kayıtları gibi) elektronik ortama aktarıp daha verimli çalışma, sundukları hizmetlerin kalitesini yükseltme ve yurttaşların bu hizmetlere eziyet çekmeden ulaşmalarını sağlama arayışındaki devlet birimleri, MERNİS ve VEDOP gibi projeleri elbette iyi niyetle yürürlüğe koyuyorlar. Ama, işin bütünlüğü, anlaşılan yine gözden kaçtı. Her birim, sadece kendi gereksinimlerini dikkate alarak; devletin konuyla ilgili olabilecek başka birimleriyle eşgüdümü sağlamadan ve ortak bir standarda dayanmadan kendi sistemini kurarsa; bu sistemler yan yana getirildiğinde bundan bir e-Devlet çıkar mı? Çıkar da, bu sürekli tökezleyen; toplumsal mâliyeti de oldukça yüksek bir e-Devlet olur.

Bu konuda görüşlerine başvurduğum, TÜBİTAK-BİLTEN’den Haluk Zontul, her birimin kendi başının çaresine bakması biçimindeki gidişin en önemli sakıncasını, veri standartları belirlenmeden işe başlanmış olmasında görüyor. İçişleri Bakanlığı’nın MERNİS Projesi’nde yurttaşlara ilişkin veri girişleri **kimlik numaraları** esas alınarak yapılırken Maliye Bakanlığı’ndaki veri girişlerinde **vergi numaralarının** esas alınması bunun çarpıcı bir örneği. Peki, ya yurttaşın vergi numarası kimlik numarasını tutmuyorsa? O zaman, kimlik numarası kullanılarak vergi bilgilerine erişilemeyecek. İşin gerçeği, bu durum şu anda Maliyenin vergi kayıtlarında söz konusu. Oysa başlangıçta, yurttaş kayıtlarının hangi devlet biriminde olursa olsun, kimlik numarası esas alınarak tutulacağı standardı konmuş olsaydı; böyle bir erişim ya da karşılaştırılabilirlik sorunu olmayacaktı.

Zontul, e-Devlet’in kurulması sürecinde işin en pahalı yanının başlangıçtaki veri girişleri olduğuna; bunun büyük bir emek sarfını gerektirdiğine işaret ediyor ve bu aşamadaki hatâların telâfisinde mâliyetin yüksek olacağını belirterek, sözlerine şunları ekliyor: *“Herkesin kendi başının çaresine bakması sonucu ortaya çıkacak donanım uyumsuzlukları ya da yazılım mimarisindeki farklardan dolayı sistemleri birbiriyle konuşturabilme sorunuyla da karşılaşılacak. Bu tür sorunlar için teknik çözümler var; ama, veri standartlarının belirlenmemesinin mâliyeti yanında küçük kalmakla birlikte, bu da fazladan bir harcama yapmayı gerektirecek.”*

Zontul’a göre, ikinci önemli sorun, yurttaşlık haklarıyla ilgili. Bu konuda da asgarî müşterekler, asgarî standartlar belirlenmiş değil. Yurttaşlara ilişkin hangi bilgiler elektronik ortamda tutulacaktır? Hangi tür bilgilere, hangi koşullarda kimlerin erişebilme hakkı olacaktır? Kişisel bilgilerin gizliliği nasıl sağlanacaktır? Zontul, buradaki belirsizliğin kişisel/toplumsal mâliyetinin yüksek olacağını vurgulamakla yetiniyor.

Üçüncü sorun, e-Devletin kuruluşundaki tedarik politikasıyla ilgili. Bu konuda politikasızlık var. Zontul diyor ki: *“e-Devlet için yapılan alımlarda ağırlık yazılımda. Oysa, yazılım stratejimiz belirlenmiş değil. Örneğin, **açık kodlu yazılım** kullanma yönünde bir ilkemiz olsaydı; gereksinimlere yanıt verecek bu tür yazılımlar büyük ölçüde yurt içinde geliştirilebilecek; yaratılacak katma değer ülkede kalacak; üstelik, ‘balık nasıl tutulur’, öğrenilecekti. Şimdi yapılan, hazır yazılım paketlerini satın alıp uyarlamaktan öteye geçmiyor. Üstelik, tek bir yazılım, benzer hizmetleri veren pek çok birimin gereksinimlerini karşılayacakken her birim, hâttâ aynı çatı altındaki birimler bile, aynı yazılımı tekrar satın alıyor. Bir şey daha var. Birimler, aslında satın aldıkları cihazların iş kabiliyetinin ancak %10’undan yararlanıyorlar. Gereksinimleri o kadar. Ama, bugün tercih ettikleri işletim sisteminin doğası gereği, daha düşük kabiliyette cihaz bulamazlar. Oysa, açık kodlu işletim*

*sistemlerinde gereksinmeniz ne ise ona yanıt verecek çok daha ucuz bir cihaz alabilirsiniz. Bu nedenlerle, başta Almanya, pek çok ülke **ulusal yazılım stratejisini** belirledi ve e-Devlet uygulamaları için de çok daha güvenilir olan açık kodlu yazılım yönünde tercihini kullandı.”*

Zontul’un değindiği başka noktalar da var; ama, aktardıklarım hâl ve gidiş konusunda galiba yeterince fikir veriyor. Mayıs’taki Bilişim Şûrası’nda e-Devlet’e ilişkin bu temel sorunlar üzerinde durulacağını hep birlikte ümit edelim; eğer, bir şeyleri düzeltmek için artık çok geç kalınmamışsa...

<http://www.inovasyon.org>

CBTD.27.03.2004